

יד
מהרי"ע

שערי יצחק

השיעור השבועי

מפי מרן הגאון
הרב יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

השיעור נמסר
במוצאי שבת-קודש
בשלח
שבט התשפ"ה בשל"ז
בבית המדרש פעולת צדיק
בני ברק

לק"י

נושאי השיעור:

יסוד מעולה שכתב המלבי"ם בפירושו על המזמור בתהלים [י"ד] אמר נבל בלבו וגו', וממנו נלמד לגבי הישמעאלים כי למרות שהם מזכירים את שם ה', אין אמונתם שלימה, רק מן השפה ולחוץ. ושתי ראיות לכך, שהם אויבי הי"ת.

השלמה לגבי 'כתר בן אשר', האם ישנה ראייה מדברי הרמב"ם כי שש השורות שלפני שירת האזינו צריכות להיות צרות, בגלל סברתו שאין להרחיב אותיות.

בעניין הסכנה שהצבת אנטנות סלולריות בקרבת בניני מגורים ומוסדות חינוך. ונשמרתם מאד לנפשותיכם.

עניין הוצאת עין הרע 'בעופרת', לא היה ולא נברא בק"ק תימן יע"א. וכן סגולת ר' מתיא בן חרש. דברים לרגל השמחה במעמד הכתרת רבנים חדשים לבית ההוראה פעולת צדיק. יראת שמים, סייעתא דשמיא הנצרכת לכל מורה-הוראה. קסם על שפתי מלך. להשגיח שיהיה השרטוט בס"ת ובמגילות, בעל חריץ, ואם לאו הם פסולים. ארדי, צ"ל חסר יו"ד. מקצת שבחי הרבנים שליט"א ומעלותיהם.

כל הזכויות שמורות למרן שליט"א

השיעור יוצא לאור ע"י מוסדות יד מהרי"ץ – בני ברק

טלפקס: 03-5358404. נייד: 050-4140741

דוא"ל: y5358404@gmail.com

להאזנה לשיעור דרך הטלפון:

קול יהודי תימן – 072-33-23-642 שלוחה 6

מספר השיעור בקו "קול יהודי תימן" ובחברות "שערי יצחק" – 775

לשמיעת השיעור במערכת קול הלשון – 03-6171031

ניתן להקדיש כל שיעור להצלחה ולרפואה, או לעילוי נשמת.

השם יוזכר בל"נ בתחילת השיעור מפי מרן הגאון שליט"א,

וכן באמירת "מי שבירך" בסוף השיעור.

פרטים בטלפון: 050-4140741.

והתורמים והמסייעים להפצת התורה וליזכוי הרבים, ימלא המקום ברוך הוא

כל משאלות ליבם וליבכם וליבנו לטובה ולברכה, אכי"ר.

בשם רחמן.

השיעור מוקדש להצלחה ברוחניות ובגשמיות למרת מזל בת סאלם למשפחת מלאכי תחיי. (כתוב פה 'מלאכי' בכא"ף, כנראה במקור זה 'מלאחי' בחי"ת). המתנדבת למוסדות פעולת צדיק.

וכן לזיווג הגון לשיראל בת ר' יוסף תחיי, ולמירי (מרים) בת ר' מיכאל תחיי, ולהודיה בת ר' מיכאל תחיי, שהתנדב הרב אביעד מעודה יצ"ו בעבורם למוסדות פעולת צדיק.

וכן על ידי ידידנו הרב אביעד מעודה ב"ר יוסף הי"ו, להצלחתו ולהצלחת נוי"ב אביטל בת מיכאל שתחיי, והילדים ניתאי, נוה, פאר, והדר שיחיו. (דרך אגב, כתוב פה ניתאי עם יו"ד, אבל אנחנו גורסים במסכת אבות, נתאי, הנו"ן בפתח). שיוכה לעלות בתורה ויר"ש, בריאות איתנה ופרנסה טובה לכל המשפחה, לרוות נחת מהילדים, וכל הישועות. בעבור שהתנדב למוסדות יד מהרי"ץ.

כמו כן השיעור מוקדש להצלחת ר' דניאל יוסף סאלם הי"ו, שיוכה לזיווג הגון משורש נשמתו במהרה. בעבור שהתנדב למוסדות יד מהרי"ץ.

וכן מוקדש השיעור ע"י האשה הכשרה מרת רחל יהודית בת דוד מאיר גיגי שתחיי, מארצות הברית, להצלחתה ולהצלחת כל בני ביתה, ושפע רב בעז"ה. בעבור שהתנדבה למוסדות יד מהרי"ץ.

וכמו כן השיעור מוקדש ע"י רבי עקיבא יצחק חיים בן צבי הי"ו, מארצות הברית לעילוי נשמת אמו מרת בלימה שרה בת קלמן ראובן ע"ה, תנצב"ה. שבשבע שבער חל יום היא – צייט שלה, בעבור שהתנדב למוסדות נתיבות מהרי"ץ.

המקום ברוך הוא ירצה נדבתם, ויברך מעשה ידיהם, ומכל צרה ונזק יצילם, וישלח ברכה רווחה והצלחה בכל מעשי ידיהם, וימלא כל משאלות ליבם וליבכם וליבנו לטובה ולברכה, אכ"ר.

יסוד מעולה שכתב המלבי"ם בפירושו על המזמור בתהלים [י"ד] אמר נבל בלבו וגו', וממנו נלמד לגבי הישמעאלים כי למרות שהם מזכירים את שם ה', אין אמונתם שלימה, רק מן השפה ולחוץ. ושתי ראיות לכך, שהם אויבי הי"ת.

בספר תהלים פרק י"ד, ישנו יסוד מאד חשוב באמונה, שכתב גאון ישראל המלבי"ם זצוק"ל. המזמור הזה, חוזר פעמיים בספר תהלים, בשינויים מסויימים. גם על כך המלבי"ם עומד, לבאר אף את העניין הזה.

לְמַנְצֵחַ לְדָוִד, אָמַר נָבֵל בְּלִבּוֹ אֵין אֱלֹהִים. הַשְּׁחִיתוּ הַתְּעִיבוּ עָלֵיָהּ, אֵין עֲשֵׂה טוֹב: יִי מְשָׁמִים הַשְּׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם, לְרְאוֹת הַיֵּשׁ מִשְׁכִּיל, דִּרְשׁ אֶת אֱלֹהִים: הַכֹּל סֵר יַחְדּוֹ נֶאֱלַחוּ, אֵין עֲשֵׂה טוֹב, אֵין גַּם אֶחָד: הֲלֹא יִדְעוּ כָּל פְּעֻלֵי אֲוֶן, אַכְלֵי עֲמֵי אֶכְלוּ לָחֶם, יִי לֹא קָרְאוּ: שֵׁם פְּתָדוֹ פָּתַד, כִּי אֱלֹהִים בְּדוֹר צְדִיק: עֲצַת עֲנִי תְּבִישׁוּ, כִּי יִי

מְחַסְהוּ: מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל, בְּשׁוֹב יִי שְׁבוֹת עַמּוֹ, יִגַּל יַעֲקֹב יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל:

לכאורה, מהו הנושא? על מה מדובר? אודות מה שאמר נבל בלבו, מיהו ה'נבל' המנוול הזה? אולי נבל הכרמלי? אך לפי הנושא, לפי ההמשך, לא נראה כי מדובר עליו ואך עיין בפירוש חזה ציון, למה"ר עמנואל חי ריקין. מה שהוא עשה לדוד, שלא רצה לתת בזמן שהוא עשה את משתה השמחה לרגל מה שהוא גזז את צאנו וגו', לא נתן לדוד כלום, למרות שדוד ואנשיו עשו לו שמירה, כמבואר בשמואל ראשון פרק כ"ה. 'נבל' – כשמו כן הוא – נבל שמו ונבלה עמו. אבל לא על זה המדובר במזמור כאן.

ולאחר מכן, י"י משמים השקיף על בני אדם, לראות היש משכיל וגו' אין גם אחד, אם מדובר כפשוטו על כל בני האדם ממש, וכי אין בעולם צדיקים? האמנם אין גם אחד? מהו הביאור כאן?

ומה הפירוש, 'הכל סר יחדיו נאלחו'? ישנם המפרשים, כי 'הכל סר' היינו, הכל פָּאֵשׁ. אם כן, הדבר קשור לפרשת השבוע שקראנו השבת [בשלח], וַיֵּרָם תּוֹלְעִים וַיִּבְאֵשׁ [שמות ט"ז, כ'], התרגום הוא 'וסרי', דהיינו הבאיש והסרית. ו'נאלחו' זה כמו נתעבו. 'הכל סר יחדיו נאלחו'. המלבי"ם בעצמו לא מסביר כך, וכדלקמן. אבל ישנו פירוש כזה המובא ברד"ק.

המלבי"ם אומר כך, "למנצח לדוד", מזמור זה הוכפל בספר זה (סימן נ"ג), עם קצת שינוי. והתבאר אצלי, שמזמור זה אמרו דוד על נס שנעשה לו, שניצול מאויב שהרע והצר לישראל. וכאשר בא נס שנחריב בימי חזקיה, ראו שמזמור זה טוב להודות בו גם על נס זה, ותיקנוהו עם הוספה קצת, ויחסוהו לדוד כי הוא תיקנו.

זאת הקדמה, על מה מדובר במזמור. יוצא שזה לא על נבל הכרמלי, אלא על אחד מאומות העולם, לא כתוב את שמו, אויב שעשה צרות ורעות לעם ישראל, ונעשה נס לעם ישראל. ודוד משבח את הקב"ה, אחרי הנס הזה.

המזמור הזה חוזר אחר, בפרק נ"ג, כמעט אותו הדבר. והמלבי"ם מסביר, כי זאת בגלל שהיה נס דומה, גם אחרי כמה דורות, בזמן חזקיהו המלך. ואמרו, אהה, יפה מאד, יש לנו מזמור מוכן לשבח

שערי יצחק – השיעור השבועי

אשר בלאו הכי הם לא יקבלו אותם. המטרה של אותם רשעים היתה להשפיל את כבוד כתבי הקודש, למצוא בהם פגמים, ביקורת וכו', והמלבי"ם בא והראה כי כתבי הקודש, אפילו לפי הפשט, מאירים ומזהירים, נכללים בהם דברים עצומים ונשגבים וכו' ואכמ"ל.

אולם אצלינו אמונה אומן, כי שבעים פנים לתורה. וכפי דרך הדרוש והרמז והקבלה, כל המזמורים הללו, כבר צפו במחזה הנביאים והמשוררים בני קרח ואסף בימי דוד, והיו גנוזים וצפונים ביד אנשי הרוח דור דור, עד עת שיצא הדבר אל הפועל, ואז נאמרו בקול רם על הדוכן כל אחת בשעתה.

כל הדברים הללו אשר נאמרו על העתיד, הם צפו אותם ברוח הקודש. זה 'אמונה אומן'. זוהי עיקר אמונתנו, ותדע לך הקורא הזאת, את האמת. אפילו שקיצרתי בזה. אבל אני מוכרח לפרש רק עפ"י הפשט, כדי לסתום בכך את פיות אותם הרשעים.

והרי עכ"פ גם הפשט, הוא אמת. זאת ג"כ דרך בתורה. כל דבר שהוא ע"ד הפשט, יש בו ג"כ לימוד. אלו ואלו דברי אלהים חיים. מסתמא אפשר להסביר ולחבר ולתרוץ את הכל, כנודע.

*

העיקר לענייננו, הוא אומר כך, 'אמר נבל בלבן, אין אלהים'. שהמלך שבא עליו – אותו מלך שבא להילחם נגד דוד – הכחיש מציאות ה', כמו שגם סנחריב – במזמור השני – כחש בה', ושלח לגדף אלהים חיים. הרי שלוחו של סנחריב – רבשקה – הוא השוה את הקב"ה, כמו כל אלהי האומות שכבש וכו'. לא עזר להם כלום. כבשתי את כולם. ככה הם צחקו ולעגו על חזקיהו וישראל, כיצד אתם תעמדו נגדנו?

הרי כולם הבל וריק. מה מקום לדמות? זהו ממש חירוף וגידוף. הוא השוה את הקב"ה לכל האלילים והעבודות הזרות.

הוא מכחיש, כופר גמור.

וגם 'השחיתו והתעיבו עליה', שכל חילו כולם השחיתו מעשיהם לעשות רעות ותועבות, עד שאין עושה טוב, אפילו טוב נימוסי חסד או רחמים. לא רק דברים נגד האמונה והמצוות, אלא

את הקב"ה בבית המקדש על הדוכן. כבר דוד המלך אמר אותו, רק נעשה בו מספר שינויים, כיון שכמה פרטים נשתנו כעת בנס הזה, אבל העיקר מתאים לו.

ולכן גם שם כתוב, משכיל 'לדוד', כי סוף סוף דוד המלך חיבר זאת. למרות שעשינו כמה שינויים, אבל הבסיס והיסוד זה הוא, ממנו, והדבר נשאר על שמו.

*

המלבי"ם לשיטתו, כי ישנם דברים בספר תהלים, שהוסיפו אחרי דוד של דוד המלך. כגון [תהלים קל"ז] על נְהָרוֹת בְּבַל וגו', וכן [תהלים קכ"ז] שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמָה וגו'. לא דוד המלך כתב זאת.

כך הוא מסביר בהקדמתו באריכות [ד"ה כל עוד] וז"ל, עוד הוסיפו זקני דוד ודור למלא אסמיו תבואת הדורות, בין שתילי ימי קדם, כמו 'תפילה למשה איש האלהים', בין מטעי אנשי הרוח הבאים אחריו, 'שיר המעלות לשלמה', 'על שושנים לבני קרח שיר ידידות' על שלמה ביום חתונתו [סי' מ"ה], הלל הגדול על נס סנחריב, 'נגינות אסף' על נס זה [סי' ע"ו], וכן מאיתן האזרחי וכו'.

ברם את צפוף ליבו, הוא מגלה בהערה, שם הוא כתב בזה"ל, על כן פירשתי לפי הפשט, לסתום פה המעוררים והנוקפים. כי גם למה שאמרו חז"ל, שנאמר ספר זה על ידי עשרה זקנים, ובתוכם בני קרח ואסף וחלוקים על ידותון, אין הכרח שהיה הכל בימי דוד.

כי כל עוד שהיתה הנבואה בישראל, עד חותם הנביאים מלאכי זה עזרא, היה הצינור פתוח, והלויים המשוררים חזו ברוח ה' ודבריהם קודש, עד עזרא שחתם כתבי הקודש, ומאז לא נוסף עליהם דבר.

כל זה כפי דרך הפשט, אשר במסילתו הלכנו בפירושו זה, אשר שמת לי למטרה לכונן חצי נגד להקת המבארים, אשר כוונתם להשפיל כבוד כתבי הקודש.

הוא אומר, כי המסילה שסלל בפירוש שלו היא, ללכת עפ"י הפשט. כידוע, חיבור המלבי"ם היה מיועד נגד המשכילים – כסילים של דוד, ע"כ הוא לא יכל לבוא ולהגיד להם דרשות ורמזים ועניינים,

אפי' עניינים אנושיים, דברים נימוסיים, חסד ורחמים. אין בהם עושה טוב. ובאשר נמצא ביניהם איש אחד שהיה נראה שמאמין בה' ונותן לו כבוד – כעת הוא מכניס משהו 'בסוגריים', כיון שזה שייך למזמור השני, זה לא מתאים לפה, אבל הוא מביא דוגמא מהמזמור השני – (כמו שהיה במחנה סנחריב, שאמרו חז"ל שנבוכדנאצר נתן כבוד לה', וריץ אחר השליח ששלח מרודך בלאדן שהקדים שמו של חזקיהו לשמו של הקב"ה, ובעבור זה נשארו ממחנה סנחריב הוא ועוד עשרה אנשים עמו כמ"ש חז"ל). הרי סנחריב בא לכבוש את ירושלים, הוא כבש את ארץ ישראל, כמובא בגמרא [סנהדרין דף צ"ד ע"ב] עשר מסעות נסע אותו רשע באותו היום, שנאמר [ישעיהו י', כ"ח] פֶּאֶר עַל עֵיִת וְגו'. עד שהגיע לירושלים. ובסופו של דבר, וַיְהִי פְּלִילָה הַהוּא, וַיֵּצֵא מִלְּאֲפֵי יְיָ וַיִּדַּךְ בְּמַחֲנֵה אֲשׁוּר, מֵאֵה שְׂמוֹנִים וַחֲמִשָּׁה אֲלָפִי. וַיִּשְׁבִּימוּ בַּבֶּקֶר, וַהֲנִיחַ כָּל־סַפְּרִים מֵתִים [מלכים ב' י"ט, ל"ה]. ואמר ר' אבהו, הללו ראשי גייסות הן [סנהדרין דף צ"ה ע"ב]. כולם פגרים מתים. השכימו בבוקר, ונתברר שכולם הלכו לאבדון. מי שניצל מהם, הוא נבוכדנאצר ועוד כמה אנשים שהיו איתו. והסיבה היא, בזכות שנבוכדנאצר נתן כבוד להקב"ה. כאשר חזקיהו חלה והבריא, הנס הזה התפרסם בכל העולם, הגיע לבבל, ראו זאת לפי השמש שנעמדה, המלך התפלא וחשב וכעס, כיצד נתנו לו לישון כ"כ הרבה זמן, עד היום השני. אבל אמרו לו, לא. זה אותו יום. נעשה לחזקיהו נס, השמש עמדה לכבודו. ואז הוא שלח אליו מכתב, 'שלמא למלכא חזקיה שלם לקרתא דירושלם שלם לאלהא רבא'. נבוכדנאצר לא היה בזמן שכתבו את האיגרת הזאת, ולאחר שהם כבר יצאו הוא אמר, מה אתם כותבים את 'אלהא רבא' השלישי, הוא צריך להיות הראשון. תחזרו בחזרה. הוא פסע ג' פסיעות לכבודו. נתן כבוד להקב"ה. היתה לו אמונה. בזכות זאת, הוא ניצל.

בל תאמר, שאלה יש להם זכות. סוף סוף, יש להם אמונה. עז"א – ע"ל ז'ה א'מר – י"י משמים השקיף על בני אדם, לראות היש משכיל. כי באמת גם הם – אותם הבודדים האלה מהם, אשר הם בכל

זאת קצת שונים, כי יש להם אמונה, אבל גם בזה אין ממש. לא מדובר על כל 'בני האדם', אלא על אנשים מסויימים בלבד – לא האמינו באלהים מצד שדרשו את אלהים ע"פ השכל, להשכיל באמתו, ולדרוש דרכיו וארחותיו. כי לא היה זה, אלא מן השפה ולחוץ. וכי אכן הם רוצים לעשות את רצון ה' נכון שיש להם אמונה, אבל זהו אך ורק עד גבול מסויים.

וה' היודע מצפוני לב, השקיף אם מאמינים בו באמת, ע"י שישכילו דרכיו וידרשו ארחותיו. אתה אכן מאמין בהקב"ה? טוב, תבדוק מה הוא רוצה, ותעשה את רצונו. וכי ישנו לכך אצלם המשך? לא.

כנראה שהוא מבין, כי אין מנוס מלהאמין בהקב"ה, בזה הודה. אבל בכל זאת הוא עשה מה שהוא רוצה. ככה הוא מחשב בליבו.

וראה, כי 'הכל סר'. שגם היחידים האלה, סרו מן הדרך. הוא מסביר, לא כפי הפירוש שהסברנו מקודם.

אבל לגבי 'יחידיו נאלחו' – את זאת גם הוא מסביר כך – בתועבות. עד 'שאינ עושה טוב, אין גם אחד'. שגם האחד, שנראה לנו שהוא נותן כבוד לה', ג"כ אין עושה טוב, כי לבו מלא און, והוא מכחיש וכופר ג"כ.

והראיה לכך. 'הלא ידעו כל פועלי און, אכלי עמי אכלו לחם, י"י לא קראו'. הרשעים הללו, פועלי און, הם יודעים 'כי אלהים בדור צדיק'. הרי הקב"ה עשה לעם ישראל נסים ונפלאות, אתם רואים שהוא ניצל, פלא עצום, בנסים ונפלאות.

שאחר שנעשה נס לישראל וניצולו, אז ידעו פועלי און אלה, 'אוכלי עמי, שיש אלהים בדור צדיק, ומשגיח עליהם בהשגחתו הפרטית.

*

ומ"ש 'אכלו לחם' – תשמעו פירוש נפלא, נראה כי זה כמעט ברוח הקודש להגיד פירוש כזה – מוסב על ישראל. שאמרו במדרש, שבימי דוד היו מתים מאה ילדים בכל יום, ותיקן להם מאה ברכות. זהו דבר מפורסם.

מבואר שבימי דוד, לא היו נוהרים בברכות השבת, ששורש ברכות אלה נסתעף ממ"ש ואכלת ושבעת וברכת, שמחוייבים לברך את ה'

שערי יצחק – השיעור השבועי

בכללם בס' אור פני משה על פ' בראשית, ועל מגילת איכה. לא ציינו מקור, ויש שצינו למדרש במב"ר פ' קרח פי"ח אות (כ') כ"א, אבל המעיין ימצא שגם שם כתוב מאה 'אנשים'.

ידידנו הרה"ג איתמר חיים כהן שליט"א שלח לי אחרי השיעור בזה"ל, כמה רבוותא קמאי נקטו מאה 'בחורים'. וכבר ידוע שלפעמים מכנים לבחרות ילדות עכ"ל.

וזה נכון, כגון הארחות חיים ח"א דין מאה ברכות סימן ב'. כתוב שם מאה 'בחורים'. אך עדיין לא נחה דעתי. והמקום ב"ה יאיר עינינו, אכ"ר. יב"ן.

כמו"כ תמוה, למה הוא אומר בלשון, 'ברכת השבח'. וכי מאה ברכות, הן רק ברכות השבח? מה עם ברכות הנהנין? זאת הערה השלישית.

טוב, אולי לאו דוקא נקט. וצ"ע.

הערה מהקהל: מסתברא שאם היה זלזול, זה היה יותר בברכות השבח.

תגובת מרן שליט"א: אבל וכי המאה ברכות, הן רק ברכות השבח? רק לברך על אכילת פירות, וכדומה? לא כתוב שישנו הברך. המדובר הוא לגבי כל ברכה וברכה.

המשך ההערה מהקהל: אבל אולי הוא הבין מסברא, כי בזה היה יותר זלזול?

תשובת מרן שליט"א: העניין פה אינו הזלזול. הרי מאה ברכות, אפשר לברך על כל מה שרוצים. הרי הדבר איננו מן התורה. יכולים להגיד כל ברכה שרוצים, כגון מתיר אסורים, פוקח עורים, מגביה שפלים, הנותן ליעף כח [שאנחנו לא אומרים], שומר את גרים, גדול העצה, הנוטה שחקים. יכולים היו אז להמציא ברכות. הרי זה לא מאנשי כנסת הגדולה. אין כאן עניין של ברכה לבטלה, מסתמא גם לא היה להם את הסגנון והנוסח שלנו. אצלינו ישנו עניין של ברכה לבטלה, כי אחרי שכבר ישנו מטבע ברכה, אזי הדבר נחשב ברכה לבטלה, (כמו שביארנו בס"ד באגד"פ פרי עץ חיים אות כ"ד דף קכ"ו ד"ה ודינו). אבל בזמננו, יכלו לברך כל ברכה שירצו. הרי לפי רש"י, אפילו אין כאלהינו וכו' אין כאדוננו וכו', כל אחד נחשב ברכה. אם אמרת אין כאלהינו, זה נחשב ברכה. (עיינין שו"ת עולת יצחק ח"ג סימן י"ג אות ה'). לא היה נוסח קבוע בזמננו.

על אכילת מזון. ומזה למדו, שה"ה – כי הוא הדין – שצריך לברכו על כל טובותיו וחסדיו, בין הכוללים, בין המיוחדים. ובאשר לא היו נזהרים בכ"ז בימי דוד, נענשו ע"ז. ופשטו במעשיהם – דוד המלך ראה כי בכל יום מתים מאה, א"כ 'הלא דבר הוא'. מן השמים רומזים לנו, מעוררים אותנו, שצריכים לתקן זאת – ותיקנו את הדבר.

מזה מבואר, איך היו צדיקים, עד שעל מה ש'אכלו לחם, וי"י לא קראו, ר"ל שלא בירכו את ה' על הלחם, מזה 'שם פחדו פחד', ונתיראו מעונש, ושבנו בתשובה.

וא"כ 'הלא ידעו פועלי און אוכלי עמי, והם – אותם הרשעים הגויים – מכחישים את האלהים לגמרי, חלף שבישראל היה בהיפך, שפחדו גם כשלא קראו את ה' על אכילת לחם. ובזה היה ראוי שה' יעזור לישראל המאמינים בו, נגד הכופרים האלה, עד שידעו כי אלהים בדור צדיק'. אתם, 'תבישו עצת עני' וכו'. זהו הפירוש שהוא אומר, ויעו"ש עוד.

*

ב'סוגריים' דהיינו אגב אורחא, ישנן כאן כמה הערות. הוא אומר כי 'לחם', כי זה לגבי מאה ברכות. אבל זה לא לגבי לחם ממש ר"ל פת, אלא על דברים אחרים. אלא מאי – כבר אמרנו זאת בעבר, על פי המבואר בספרי הפוסקים – המלה 'לחם' כוללת גם שאר מאכלים. וסימנך, בְּלִשְׁאֲצֵר מְלֶבֶת עֶבֶד לֶחֶם [דניאל ה', א']. הוא עשה סעודה עם דברים רבים, אבל כל הסעודה נקראת על שם ה'לחם'. השורש של זאת, הוא מברכת הלחם, אשר כתוב בתורה, אבל זהו גם כלפי דברים אחרים.

דבר זה, הוא מובן.

אבל ההערה השנייה היא לגבי מה שהוא אומר, כי מתו מאה 'ילדים' מעם ישראל, לפי מה שידוע לנו בעניותנו, לא כתוב כך. כתוב בספרי חז"ל, כי מתו אז מאה אנשים. וכגון שיראה המעיין במקומות שצינתי בס"ד בקונטרס מילי דברכות, שנדפס בתחילת פסקי מהרי"ץ חלק שני, פרק חמישי. אינני יודע, מהיכן הוא לקח שמתו מאה 'ילדים'.

האמת שהמלבי"ם איננו יחיד בזה. יש עוד רבים מספרי אחרונים שכתבו כך בנ"ד, מאה 'ילדים'.

תברך את הקב"ה, על מאה דברים. זהו מה שצריך להיות, בשורה התחתונה.

*

בכל אופן לענייננו, למדנו מדברי המלבי"ם דלעיל, כי אין להתפעל מאנשים שיש להם אמונה בהקב"ה. כפי שאמרנו [בשיעורים האחרונים] לגבי בני דודנו הישמעאלים, אשר מזכירים בפייהם את שם ה'.

בעזרת ה' וישועתו, ברצוני להביא שתי ראיות, שהדבר אכן כך.

הרי ברוך ה', הקב"ה נשא לנו פנים. עם ישראל חזר מקרוב לארצו, נגד כל הסיכויים. נגד כל מה שאומות העולם חשבו כי לעם ישראל אין תקומה ח"ו, כמו שאנחנו אומ' בתיקון שני וחמישי כי אמרו גויים אבדה תקותם. מה שהיה היה, וזהו. ח"ו. ולכן הדבר 'מקפיץ' אותם, מרתיע אותם, כיון שזה נגד יסודות האמונה העיקרית שלהם. ולכן הם מנסים להילחם עם עם ישראל, מנסים להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, והם לא מצליחים. שולחים אלפי טילים, נסים ונפלאות אשר לא נשמעו בכל הארץ ובכל הגויים, אין דבר כזה בעולם. כולם מבינים זאת, אפילו הגויים.

אומרים כי בצבא ארצות הברית, מלמדים כל מיני תכסיסי מלחמה, ונותנים דוגמאות מכל מה שקורה כיום. שאלו את המפקד הראשי אשר מלמד אותם, למה אינכם מלמדים על המלחמות שבארץ ישראל?

הוא ענה, לא. ארץ ישראל, זה נסים ונפלאות. הדבר אינו טבעי. אין מה ללמד, כי זה לא תכסיסי מלחמה אנושית. אין מה לקחת דוגמא מזה. שאלו על כך, את אחד מהראשים שלהם בעזה. מסתמא היום הוא כבר שחיק עצמות.

כידוע, המקום נקרא רצועת עזה, כי זאת כמו רצועה קטנה. בצד, על יד הים הגדול. אבל בשבילנו זהו רמוז, זאת 'רצועת מרדות לישראל'. אנשים 'עזים' וקשים. רואים זאת כבר בימי קדם. בזמן הפלשתים. בדורות השופטים אחרי יהושע, וכן בזמן שאול המלך וכו'. כנראה זהו טבע המקום. יש ארץ מגדלת גיבורים, ויש ארץ מגדלת חלשים. משהו שם עז וקשה. קשוח ואכזרי. 'עזה', כשמה כן היא. אבל בשבילנו, זה בכדי לעורר אותנו.

עכ"פ שאלו אותו, זה לפני כמה שנים, הרי אתה רואה כי אתם משגרים עשרות ומאות טילים, ובכ"ז אינכם מצליחים. א"כ למה אתם ממשיכים? וכי אתם משוגעים? הרי אתם רואים, שהקב"ה עוזר ליהודים. שומר עליהם.

תשמעו מה הוא ענה. תשובתו היתה, אכן אנחנו יודעים זאת. אבל אנחנו מחכים לאיזו הזדמנות, אולי יהיה איזה זמן שהוא יכעס עליהם, ואז אנחנו נצליח.

זהו דבר שהתפרסם.

א"כ הינך אכן מבין שהקב"ה עוזר לעם ישראל, ומצליח אותם, רק שאתה רוצה לחפש איזו פרצה ועילה.

ישנו הבדל, בין הנצרים לבין המוסלמים. הנצרים מאמינים בתנ"ך, הם מכירים ויודעים את תולדות עם ישראל מן העבר, רק שהם חושבים כי זאת ברית ישנה, ולהם יש ברית חדשה, כל הקשקושים שלהם שהם הוסיפו. אבל עכ"פ מה שכתוב בתנ"ך, הם מאמינים.

משא"כ הערבים – המוסלמים – להם אין את התנ"ך, אלא את ה'קורען'. בקורען העתיק הרבה דברים מעם ישראל, אבל ישנם דברים רבים שאינם יודעים. בשורה התחתונה, הם למשל מכחישים את בית המקדש שהיה לנו כאן. יש להם שמה את ה'מסגף' שלהם, שני המסגדים. וכאשר אומרים להם, היהודים היו פה לפניכם, הם אומרים מה פתאום, שקר וכזב. הם מכחישים זאת. לא היו פה יהודים. רק אנחנו היינו פה, וזה שלנו. אולי – אם היה בית המקדש – הוא היה במקום אחר. פה הוא לא היה.

ברם, הרי ישנם חפירות, חופרים ומוצאים עתיקות, גם באיזור של הר הבית, מוצאים הוכחות אשר אף אחד נורמלי בעולם אינו יכול להכחיש אותם, כל הארכיאולוגים מודים כי במציאות הדבר היה. אבל הם בכל זאת מכחישים. ואם הם מוצאים, אזי הם מעלימים זאת, והם לא נותנים שיחפרו אצלם. למה? אלא שמע מינה, הם יודעים בליבם את האמת, רק שהם כופים עליה פסכתר.

זאת ראייה, כי הם עושים מה ש'הם' רוצים, לא את רצון ה'. מנסים להתחכם ולעקוף. ודבר זה נחשב

שערי יצחק – השיעור השבועי

אותו הדבר אמרנו לגבי חי"ת ועי"ן, כי אינם מאמינים בחי עולמים. ואם יש, זאת אמונה חלושה. אבל הם – הישמעאלים – כן יש להם ביטוי חי"ת ועי"ן, כי הם כן מאמינים בחי עולמים. אולם ישנה האות בי"ת הרפויה, שהערבים אינם מסוגלים לבטא אותה. אמרנו בס"ד כבר טעם לגבי האות פ"א, וכעת נוסף בעזרתו יתב' לגבי בי"ת רפויה. אלו שתי אותיות, שהם אינם מסוגלים להגיד. פ"א דגושה, ובי"ת רפויה. תגיד לו להגיד אברהם, הוא יגיד אברהם. הוא אינו יכול לבטא את האות ב"י רפויה. לכן ישנם יהודים בעיקבות כך גם בארצות המזרח, בכמה עדות, שאינם יכולים לבטא את האות בי"ת רפויה, כיון שהם רגילים לדבר בשפת המדינה. לכן גם בלש"ק ואפילו בקריה"ת, הם אומרים אברהם, כי הם אינם מסוגלים להוציא את האות הזאת.

בכדי להבין זאת, תשמעו דבר הפלא ופלא.

בעצם, למה ישנם אותיות דגושות ורפויות? אמנם בדרך כלל אנחנו לא שואלים שאלות כאלה, חושבים כי כך היא לשון הקודש, וזהו. אבל ברוך ה', ישנם גדולי ישראל שנתנו תשובות לגבי הדברים האלה, ואלו סודות נסתרים.

ישנו ספר בשם פתחי שערים, של הרי"א חבר – מהר"ר יצחק איזיק חבר – מבית מדרשו של הגר"א, שהוא היה מקובל אלהי, והוא כותב שם [נתיב אורות דעקודים, דף כ"ז–כ"ח] בזה"ל, אהוי"הם במספר כ"ב, נגד כ"ב אותיות, וזהו סוד יהו"א דסמיך לבג"ד כפר"ת שהוא רפה.

אהוי"ה, אלו אותיות אל"ף ה"א וא"ו יו"ד, הגימטריא שלהן זה עשרים ושתים. והרי ידוע כשבאות אותיות בג"ד כפ"ת אחרי אהוי"ה, זה רפה. למשל, וְעַתָּה יֵרָא פְרַעַה [בראשית מ"א, ל"ג], הפ"א רפויה כי היא באה אחרי אל"ף. וכל כיוצא בזה.

הוא אומר, בג"ד כפר"ת, וכך היא האמת, אולם הדבר אינו מקובל, מכיון שאנחנו לא יודעים להבדיל בין רי"ש דגושה לרי"ש רפויה, זהו דבר שנשכח מכל עם ישראל. אבל בספר יצירה ועוד כתוב, בג"ד כפר"ת. דגש ורפה.

או"ב י"י. מי שקם נגד עם ישראל, פירושו נגד הקב"ה.

לפני כמה שנים הם חפרו שם בהר הבית, כדי לבנות קומות תחתיות, והשמידו את כל מה שמצאו. איתמר.

ואני ראיתי שאת כל העפר וכו' הם אספו במשאיות רבות והעבירו למקום רחוק לזרוק ולהשליך שם. אך באו יהודים שעקבו אחריהם, וסיננו וניפו את העפר, ומצאו בהם שרידים חשובים, כלים, מטבעות וכו'. יב"ן.

*

הסברנו בס"ד בזמנו [שיעור בהעלותך התשע"ד, דרשת הילולת מהרי"ן התשע"ז, ושיעור מוצש"ק בא התשפ"ד, ומוצש"ק וארא התשפ"ה], למה מבטא אותיות חי"ת ועי"ן הגרוניות, חסרות בארצות אירופה, הבאנו מ"ש על כך בספר הנצחון. ואמרנו מה הסיבה שאין לערבים את האות פ"א, מפני שה'פה' שלהם הוא מלוכלך.

צריכים לדעת, כי הדברים הללו בודאי אינם לחנם. זה בחינת נסים נסתרים. לרוסים, אין בשפה שלהם מבטא של"אות ה"א. דהיינו, בגלל זה, מי שגדל ברוסיה – היהודים שגרו שם – למשל כהן, בשפה הרוסית אומרים קוגן, כי אינם יכולים להוציא את האות ה"א. ומשפחת קאהן, קאגן. או פֶגֶן. היטלר, גיטלר.

והדבר הוא פלא עצום, מה שאינם יכולים להוציא את האות ה"א, כי האות ה"א היא בעצם הכי קלה להוצאה. זה יוצא בנשימה. הראיה שישנם אנשים רבים, שמוציאים זאת בלי כוונה, כגון שהם אומרים אתה. או כגון מלאכתו, פִי בּו שְׁבֵת מְפָל מְלֹאכְתּוֹ [בראשית ב', ג'], הוא אומר מלאכתה. הדבר יוצא מעצמו. והם אינם מסוגלים להוציא את האות הזאת? מהי הסיבה? בגלל שהם רשעים קומוניסטים כופרים, אזי את האות ה"א הרומזת על שם ה', האות של-נשימה, אין להם אותה, הקב"ה מנע מהם, לקח להם את זאת. מפליא עצה. שאלה מהקהל: הלא לפני כן הם היו כשאר הנצרים.

תשובת מרן שליט"א: אינני יודע. כנראה שהרוסים לפני שפיתחו את שיטת הקומוניזם והשליטו אותה וכו', הם כן יכלו לבטא ה"א.

בכל אופן, כולנו יודעים – וחלק רק התימנים – לגבי כל בג"ד כפ"ת, כי ישנן בהן דגוש ורפוי. פ' – ב', ג' – ג', ד' – ד', פ' – ב', פ' – פ', ת' – ת'.

גם באות רי"ש, צ"ל דגושה ורפויה. אמנם אין בידינו מסורת זאת, אבל כמו שאמרנו כתוב זאת בספר יצירה, ומי שיחקור ויחפש על כך בספרים הקדמונים, יראה כי רק אנשי טבריה ידעו לבטא את זה. אנשי טבריה היו צחי לשון, היכן שהיה בן אשר. וכתוב בספרים כי ישנה סיבה, למה רק הם מסוגלים להגיד את זה, בגלל האויר של עיר טבריה, וים כנרת אשר היא יושבת לנגדו. הרחבתי על כך בס"ד בנפלאות מתורתך פ' ואתחנן ע"פ וכתים מלאים כל טוב. במקומות אחרים, זהו משהו שאי אפשר לבטאו.

[משמע מדברי כת"ר, שכך היה מעולם, כי רק אנשי טבריה יכלו לבטא רי"ש דגושה ורפויה. ברם מסתברא דמעיקרא כל ישראל יכלו לבטא זאת, אלא שנשתכח ונשאר רק אצל אנשי טבריה הקדמונים. ונראה שנשתכח לפני חרבן בית המקדש, כדרך שכבר נשתכח אז ההבדל בין סמ"ך לשי"ן שמאלית. שאם לא כן, מסתמא היה נשאר בקהילותינו. איתמר].

ואולי לפי מה שנאמר בהמשך, יהיה אפשר להבין למה הדבר קרה, לפי פנימיות העניינים. יש סיבות טבעיות, ויש רוחניות.

למשל במחברת התיגאן [דף פ"א] כתוב בזה"ל, דע, שיש לבני ארץ ישראל באות רי"ש, דרך אחרת ביציאתו, פעם מחזקין ופעם מרפין, והוא קשור בלשונם, ואינו מצוי אצלנו, לפיכך אינו צריך להזכירו וכו'. רואים כי כבר בדורות הקדמונים, גם אצלנו לא ידעו זאת.

אין הכוונה לרי"ש דגושה, כמו בפסוק שְׂרָאשִׁי נְמָלָא טָל [שיר השירים ה', ב']. וכגון בברכה, שְׂרָצִית והנחלת לאבותינו. זה אנחנו יודעים להבדיל. במחברת התיגאן שם דף קל"ח מובא הכלל, שכאשר תיסמך רי"ש לשש אותיות, ויהיה שוא תחת האות הסמוכה לה, כגון עֲזַרְנִי וכו' יעו"ש ב.

על כל פנים, ישנן שבע אותיות, בג"ד כפר"ת. אולי עלפי מה שהפתחי שערים כתב [וכדלקמן], הדבר יהיה מובן, למה הדבר נעלם כיום מכל

העולם. אגיד לכם זאת ברמז. הוא מסביר כי בג"ד כפר"ת הן כנגד שבע ספירות, חג"ת נהי"ם. אם כן, אם זה לפי הסדר, דהיינו האות בי"ת כנגד ח'סד, והאות גימ"ל כנגד ג'בורה, והאות דל"ת כנגד ת'פארת וכו', והאות תי"ו, היא כנגד מדת המלכות. אזי נמצא כי האות רי"ש היא כנגד מדת יסוד. והמבין יבין, כי היא צריכה תיקון מכל פגמיה.

הוא כותב כך, כי בג"ד כפר"ת הם ז"ת – שבע תחתונות – שהם ז' כפולות, שיש בהם דין וחסד, דגש ורפה. שאם הדין גובר, אז האור בא בסיתום וקימוץ, בסוד נקודה לבד. ואם הם בסוד החסד, אז האור מתפשט, בסוד קו על האות שהוא הרפה. ולכן כאשר ז"ת מתחברים עם ג"ר – שלוש ראשונות – וכתר, ששם הוא עולם הרחמים כידוע, אז הם נעשים רפויים, אם לא כשיש דבר המבטל, וגורם איזה הפסק בין הג"ר לז"ת.

מי שרואה את הדברים הללו, זה ממש להבין את נשמת העניין. אצל רוב העולם, ישנם כללי דקדוק 'יבשים', בגלל שיש הפסק, דהיינו שזה מופרד, אז יהא דגוש, כפי הכלל בג"ד כפ"ת בתר אהו"י רפי, בְּרַ מַמְפִּיק, 'מפסיק', אבל פה הוא ממש מאיר את העיניים בטעם העניין הפנימי והנסתר. כי אם ישנו איזה הפסק, בין ג' המדות הראשונות לבין שבעת האחרונות, אזי ההפסק גורם שזה נהיה דין וכו'.

דגש זה דין, ורפה זה רחמים.

שאלה מהקהל: אבל יש ארבע, אהו"י.

תגובת מרן שליט"א: כי יש מוסיפים את ספירת דעת. הם עושים ח'כמה בינה ד'עת, וביחד זה ארבע, הכתר מעל כולם. לכן הוא אומר, 'שלוש ראשונות וכתר', כי הוא מכניס ומחשיב גם את הדעת. עכשיו תבין למה בליל הסדר ישנה מחלוקת כמה מצות לוקחים, האם שתיים או שלוש. אנחנו אומרים שתיים, ואחרים אומרים שלוש. המחלוקת היא בסוד הזה, אם לצרף את ה'דעת'. כמ"ש מהר"ל מפראג בהגש"פ דברי נגידים דף מ"א, כי דעת הפוס' לסדר רק שתי מצות, סוב' שמדרגת הדעת אינה מן המספר יעו"ש. ואלו ואלו דברי אלהים חיים.

שאלה מהקהל: אבל לא רק בג"ד כפ"ת, יש גם יש למ"ד דגושה, ולמ"ד רפויה.

שערי יצחק – השיעור השבועי

שבהם אבל נתאספו ונסתפחו אליו אחרים – הם אכן עושים חסד, מכניסים אורחים, זאת המדה שלהם, ירושה מבית זקנים, אבל זהו רק כאשר מגיע אליהם האורח לביתם. אולם לאחר שהוא הולך, הם מסוגלים אפילו לרצוח אותו. או לשדוד אותו. החסד שלהם, הוא אינו חסד, לכן אין להם את האות בי"ת רפויה, כי אין להם את החסד האמיתי. יש להם רק את האות בי"ת הדגושה, החסד שאינו מושלם.

הערה מהקהל: וְחֶסֶד לְאֲמִים חֶטְאָת [משלי י"ד, ל"ד].

תגובת מרן שליט"א: זה נאמר כלפי כולם. דהיינו לאו דוקא על בני ישמעאל.

השלמה לגבי 'כתר בן אשר', האם ישנה ראייה מדברי הרמב"ם כי שש השורות שלפני שירת האזינו צריכות להיות צרות, בגלל סברתו שאין להרחיב אותיות. בקשר לנושא שדיברתי בשיעור הקודם, בעניין כתר בן אשר, לגבי השורות הצרות שאנחנו עושים לפני שירת האזינו, חכם אחד הי"ו צלצל אלי השבוע, דיבר בטלפון, אך את שמו הוא לא הגיד לי, אבל חושבני כי זהו ידידנו הרה"ג יוסף אלשיך הי"ו, מעיר בית שמש ת"ו, והוא אמר כי נראה לו שישנה ראייה, שהרמב"ם סובר כי השורות שלפני האזינו צריכות להיות צרות בדוקא.

שהרי הרמב"ם בפרק שביעי מהל' ספר תורה [הלכה ה'] כתב בזה"ל, לא ימעט הכתב, מפני הריוח שבין פרשה לפרשה. נודמנה לו – לסופר – תיבה בת חמש אותיות, לא יכתוב שתים בתוך הדף, ושלוש חוץ לדף. אלא כותב שלש בתוך הדף, ושתיים חוץ לדף.

לא נשאר מן השיטה כדי לכתוב שלש אותיות, מניח המקום פנוי, ומתחיל מתחילת השיטה.

הרי בזמנם לא היה 'תיקון סופרים' מסודר, אלא כל סופר היה עושה את תכניות הכתיבה בעצמו, א"כ עלול להיות שהוא יגיע למצב שאינו יודע מה יהיה, פתאום הוא רואה כי אין לו מספיק מקום, או שיש יותר מדאי מקום מיותר. מה עושים?

אומר לו הרמב"ם, אל תמעט את הכתב. ואם יצא לך דבר כזה, אם רצונך לכתוב מלה בת חמש אותיות, ואין מספיק שם מקום לכתוב עוד ג' אותיות, אזי תניח את המקום פנוי, ותתחיל

תשובת מרן שליט"א: לא רק למ"ד. ישנן י"א אותיות כאלה, והן ט"ס שק"ץ נוזלי"ם, שיש בהן דגש ורפה. טי"ת דגושה, וסמ"ך דגושה, ושי"ן דגושה וכו'. ההבדל כי שמה – באותיות ט"ס שק"ץ נוזלי"ם – זה רק דגש חזק. אבל באותיות בג"ד כפ"ת, יש את שני סוגי הדגש. דגש קל, ודגש חזק. כגון 'בית' – 'הבית'. אבל באותיות ט"ס שק"ץ נוזלי"ם, יש רק דגש חזק. זהו משהו אחר.

עכ"פ באותיות בג"ד כפר"ת, יש דגש ורפה. והוא – הפתחי שערים – אומר, כי אם הדין גובר, אזי האות באה עם נקודה. הדין הצטבר והתרכז. ואם זה רפה, אזי החסד מתפשט, וזהו רמז הקו הרפה שעל האותיות. זהו מה שמצוי בספרים הישנים, קו רפה נטוי מלמעלה, כגון ב פ כ ת, זאת התפשטות של מדת חסד. חבל שבספרים, בדר"כ בדורות האחרונים שכתו מכך, אבל ישנם כאלה שבכל זאת עושים זאת, אפילו כיום, בספרים מדויקים. עפ"י הזוה"ק, ישנו בכך סוד גדול. וגם מבחינת הפשט, זה נחוץ. כי הסופרים לפעמים משמיטים דגש בטעות, לא בטוח שהאות פה רפה, לכן עושים קו, שיהיה בטוח שאין כאן שכחה. או שמא נדבק דיו, או נשפך. עלול להיות, כי בטעות ישנו כאן דגש, או אולי הם עשו טעות. אבל כאשר ישנו קו, אזי הדבר בטוח שזה רפוי. העולם חושבים לכאורה שזה מיותר, שלא צריכים את הקו הזה, אולם יש לו משמעות גדולה, כלשכך עפ"י הסוד שישנו בכך עניין חשוב וגדול.

לפי האמור יובן למה ומדוע בספרים שלנו סימון הרפיון הוא בקו נטוי, ואצלם – בכתב שלהם – רק נקודה כגון ד כ ת, כמו שידוע למי שרגיל בתפסיר רס"ג וכיו"ב בשירים בלשון ערב שבדיואן, וכל כיו"ב. אבל מפני שהנקודה מצמצמת את העניין, החסד שלהם אינו מתפשט ומתרחב, אלא כל – כולו רק כנקודה אחת בלבד. אשרינו מה טוב חלקינו וכו'.

א"כ יוצא כך. נלך לפי הסדר. בג"ד כפר"ת, הן כנגד חג"ת נהי"ם. האות בי"ת, שהוא הראשון, זה כנגד החסד. אין להם – לישמעאלים – את הרפה, אם כן פירושו שהוא רק דין. דהיינו, החסד שלהם הוא לא אמיתי. הם מצד אחד צאצאי ישמעאל – אף כי לא כולם, רק ישמעאל הוא כנר' העיקר

המשך השאלה מהקהל: אם יש מקור, זה הכי טוב. תשובת מרן שליט"א: הוא – הרמב"ם – מדבר על רוב ככל התורה. על כל ההלכות. היכא דאי אפשר, שאני.

לא מציינים מקור להלכה זאת שברמב"ם. הדבר מעניין, כי הכסף משנה מסביר זאת, אבל אינו מצייין מקור. א"כ יכול להיות שזה כמו דברים נוספים המובאים ברמב"ם כאן, שאין מקור לגביהם בש"ס, אבל זאת היתה מסורת מקבלת הסופרים כמ"ש הרמב"ם עליהם בהדיא, או שזה מהגאונים.

עכ"פ מובן מה שהבני יונה ושאר אחרונים אחריו, הסכימו למה שהסופרים בדורו אמרו שיותר נוי שיהיו השורות ישרות אף בצד שמאל, ולצורך זה הרחיבו את האותיות, כי אין מקור מהש"ס להקפיד על כך. וגם בקהילותינו נתקבל כך בדורות האחרונים למשך את האותיות, כידוע. המשך השאלה מהקהל: אם כך, יותר מסתבר שזאת ראייה.

תשובת מרן שליט"א: עניתי לך מקודם, שזאת אינה ראייה, כי נדון דידן שאני. הוא – הרמב"ם – לא כתב את ההלכה הזאת, לגבי פרשת ואעידה בס וגו', אלא כמעט לכל התורה. וכי בשביל כמה שורות בתורה, הוא חייב להתייחס כאן? הוא דיבר על הרוב.

*

דרך אגב, ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא. לפני פסוקי ואעידה בס, בדף שלפניהם, ישנו פסוק, וּמְצָאֵהוּ רְעוּת רְבוּת וְצָרוֹת [דברים ל"א, י"ז]. ישנם כאן שורות 'צרות'... כי הרי נאמר שם, ואעידה בס וגו', כי ידעתי אחרי מותי וגו'.

כתוב פעמיים את המלה 'צרות', כי מלבד הפסוק דלעיל, כתוב עוד ז'היה כי תמצאנה אותו רעות רבות וצרות'. ללמדנו כי יש שורות 'צרות', מצד ימין ומצד שמאל. השורות הללו צרות, משתי הצדדים. אל תחשוב כי הן צרות רק מצד אחד, לכן כתוב עוד הפעם. ובנפלאות מתורתך שם הרחבתי בס"ד. הדבר הפלא ופלא.

*

אני מתלבט במה להמשיך, כי הזמן קצר והמלאכה מרובה. האמת היא כי רציתי להמשיך

מהתחלת השורה הבאה. מי שיעיין בספרים הישנים, יראה כי מצוי שבצד שמאל השורות הן אינן ישרות, רק בצד ימין הן ישרות. והסיבה היא, מפני שלא האריכו את הכתב, מפני שכל אות צריכה להיות כשיעורה. אולי אפשר קצת להאריך, אבל למתוח ולהאריך את האות, כפי שעושים כיום, הם סברו שהדבר אינו כדאי. עדיף שישאר ככה, מאשר להאריך. כך הם אחזו. הבני יונה אומר ההיפך, שמקובל בדור שלנו הפוך, כי להשאיר כך זה פחות נוי לספר, וככה אנחנו מבינים.

בכל אופן, הרמב"ם סובר, לא למעט ולא להרחיב. אם כן, לגבי ואעידה בס וגו', אם אתה תאריך, הדבר יהיה נגד ההלכה הזאת, שלא טוב להאריך. וכך כתב שם בהגהות מיימוניות [אות ה'] במפורש, אבל למשוך האותיות ולעשותן גדולות עד סוף השיטה, אסור. שאין לשנות אות אחת מחבירו, ולא לגדלו ולא להקטין, זולתי המקובלים לבעלי המסורות להיות גדולות או קטנות.

א"כ מאחר שהרמב"ם כתב הלכה זאת, אזי בודאי יצא שלגבי ואעידה בס וגו', הרי יש ראשי שיטין ויש האזינו, ממילא בודאי שהשורות למעלה יהיו צרות.

כך הוא אמר לי. אמרתי לו, אני מסכים איתך, אבל המתקש לא יסכים לזה. דהיינו אפשר להתעקש ולדחות את הראיה הזאת. הוא יגיד לך כי ואעידה בס וגו' שאני. בעלמא אכן ישנה שאלה, האם להרחיב או לקצר, זה הכל. אולם בנ"ד ישנה שאלה של ריוח 'פרשה'. הרי הם חושבים, כי הריוח שישנו בצד ימין ובצד שמאל, הריוח נחשב כמו פרשה. כך כתב מהר"ם לונזאנו, וכמו שהבאנו בשיעור בזמנו. א"כ על כך, לא נאמרה ההלכה הזאת. בנ"ד עדיף לחשוש לפיסול, מאשר שלא להרחיב את האותיות.

ברם, לגופו של עניין, דעתי נוטה כי האמת היא איתו. יש מקום לפלפל עוד בזה, ואכ"מ. ובתשובה שעדיין לא נדפסה הרחבתי בס"ד.

שאלה מהקהל: מהו המקור שלרמב"ם?

תשובת מרן שליט"א: ואם אין מקור? ברצוני להבין את שאלתך. הרי עכ"פ הרמב"ם כתב כך. א"כ מה זה כעת משנה, מהו מקורו?

דורשים רבים – ואם כן נגרמים גם נזקים ממוניים בעקבות הצבת האנטנות.

חשוב להבהיר, כי ברוב המקומות, קיימים פתרונות חלופיים פרקטיים, המאפשרים גם את קליטת הסלולר באזור, וגם את השמירה על בטיחות כלל התושבים (כגון: פריסת מספר רב יותר של אנטנות קטנות במיוחד, וכיו"ב – וכפי מאוד של אנטנות קטנות במיוחד, וכיו"ב – וכפי שנהוג במקומות אחרים בעולם). אלא, שככל הנראה האינטרס הכספי הוא שעומד בראש מעייניהם של חברות הסלולר ושל הגופים העוסקים בנושא, ולא שלום הציבור. והיות שהפתרונות האמורים, דורשים זמן רב, ומשאבים יקרים, וכרוכים בהשקעה כספית נוספת – הם מעדיפים להיתלות בתקן הישראלי המסוכן. ישנו תקן, ואנחנו עושים לפי התקן. סוגרים את העיניים. לא מעניין אותם. חשוב להם הכסף. ואוהב כסף וגו'.

עוד נזכיר, כי בשורה ארוכה של מקרים, התנגדות התושבים הובילה לסילוקן של האנטנות מן המקום, ולמציאת חלופות אחרות ומתאימות. לעתים היה זה רק לאחר שכבר חוו על בשרם את ההשלכות החמורות של האנטנות – רח"ל אנשים רבים נפגעו, נהיו חולים – בדמות מקרי מוות טראגיים, או מחלות קשות בסביבת האנטנות ה"בטוחות". במקומות אחרים, יש שמאבקם לא צלח; ויש שלא הקימו קול זעקה – לרוב בגין חוסר ידיעה על קיומן, חוסר מודעות לסכנה מהן, או מחסור במשאבים, אנרגיות וזמן, ובמקרים חריגים – בשל אדישות והתעלמות וכו'. אח"כ הוא כותב כך, כל הרבנים שעמם שוחחנו בנושא, הביעו את התנגדותם החד-משמעית להצבת אנטנות בקרבת בנייני מגורים, מוסדות חינוך ועסקים קבועים, בוודאי כאשר קיימות חלופות אחרות שיוכלו לספק את הקליטה הסלולרית באזור. חלק מהרבנים אף התבטאו בצורה חריפה ביותר, כנגד יהודים שומרי תורה ומצוות, המוכנים לפגוע ולהרוס את חייהם של אנשים אחרים בעד בצע כסף.

הגאון רבי משה שאול קליין שליט"א סיפר לנו, שבזמנו הוצע להנהלת בית החולים 'מעייני

בנושא של בן אשר, אבל אולי נעשה הפסקה. בני הרה"ג שאול הי"ו ימתין לנו עם חיבורו על כתר בן אשר, כי לבסוף עלול שיהיה 'לא כמר ולא כמר'. על כן עדיף שנדבר על נושא אחר.

בעניין הסכנה שהצבת אנטנות סלולריות בקרבת בנייני מגורים ומוסדות חינוך. ונשמרתם מאד לנפשותיכם. קיבלתי מכתב חשוב מהנכד של הגאון הרב יהודה סילמן שליט"א – דייין מפורסם פה בעירנו בני ברק, לגבי נושא חדש שמדברים עליו כיום רבנים ודיינים שליט"א, 'בעניין הצבת אנטנות סלולריות בקרבת בנייני מגורים ומוסדות חינוך'. הוא מאריך כאן בכמה דפים, אבל אביא בפניכם רק 'ראשי פרקים'.

לכבוד מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א. שמי יצחק סילמן, ואני נכדו של ראב"ד בד"צ בני ברק הגאון רבי יהודה סילמן שליט"א. בשבועות האחרונים אני עוסק – לצד מספר יהודים יקרים – בליבון סוגיא חמורה, שעד כה לא נתנו עליה גדולי הפוסקים את דעתם כל הצורך. נשמח להסב את תשומת ליבו של הרב שליט"א לנושא, ולקבל את חוות דעתו התורנית.

הנדון, האם מותר להציב אנטנות סלולריות – שמטרתן לאפשר קליטה סלולרית וגלישת אינטרנט – בקרבת בנייני מגורים ומוסדות חינוך? וביתר שאת יש לברר, האם הדבר ראוי ומותר, באופן שקיימת לכך התנגדות נחרצת של התושבים המתגוררים בקרבת מקום?

ובהמשך הוא כותב כך, במקומות רבים, תושבים המתגוררים בסמוך לאנטנות, או הורי תלמידים במוסדות החינוך הסמוכים, מביעים לכך התנגדות נחרצת – וטענתם בניהם, כי הוכח שהתקן הישראלי אינו בטוח, ושאינו מוציא מכלל 'ספק סכנה' – והלא 'חמירא סכנתא מאיסורא'.

בנוסף, גם אם הדבר לא היה מוגדר כספק סכנה, הרי שבמציאות, אנשים רבים מאוד חוששים לגור בקרבת האנטנות (תופעה המוכרת בכל העולם בכינוי 'נמב"י' – נגד מיקום בחצרי), ובוודאי שיש להתחשב בחרדות קשות אלו, שכאמור גם מבוססות על מקורות רציניים ומכובדים.

ובנוסף, ערך הנכסים הסמוכים לאנטנות, נפגע באופן משמעותי – מחיר הדירות יורד, כי אין להן

וראיתי מעשה רב אצל מו"ר פוסק הדור מרן הגר"ש הלוי ואזנר זצ"ל בעל שבט הלוי שבאו לפניו הנהלת מוסד מסוים בשאלה האם להציב אנטנות מעל בנין המוסד כדי להקל על עול החזקת המוסד, וענה להם שלא יציבו את האנטנות הנ"ל.

הוא מביא באריכות בהמשך עוד כמה דברים, ואת מה שכתב אחד הדיינים – הגאון רבי מנחם מנדל שפרן שליט"א – פסק הלכה בעניין הזה, וזה לשונו [באות ד'], 'א' מותר בכל מקרה להשתמש בכל דרך חוקית לסלק את האנטנה הגורמת לחרדות וחוסר בטחון.

דהיינו, לפנות לגורמים של שלטונות.

ב' מותר לארגן חרמות נגד חברות סלולריות, להעביר למקום שאינו מסוכן, או לשכונה הנהנית מהאנטנה.

לפעמים עושים זאת, לא בשביל תושבי אותה השכונה, אלא בשביל השכונה שעל יד. מכיון שהם שמה מתנגדים, הם מעבירים זאת אל השכונה שליד.

ג' להפעיל לובי לשנות את החוק לגבי אנטנות המשמשות שכונות אחרות, ולגבי מקרה שיש תחליף, או לחייב חברות בחיובים שונים להקשות חריגות מהתקנים.

ד' מי שח"ו נחלה מזה, מותר לו להגיש תביעה משפטית נגד החברות ומשכירי הגגות.

ה' בהעמדת אנטנה על גגות, יש לדון בכל מקרה מי הוא הזוכה בשכירות – בעל הגג, בעל המגרש, כל הדירות בבניין.

זאת שאלה נוספת, לגבי התשלום. זהו פרט נוסף. מי אמור להרוויח מהאנטנה?

שאלה מהקהל: מותר להשתכר מאיסורי הנאה? תשובת מרן שליט"א: זהו גדר אחר. או שזה 'צבי דינים'. אין קשר בין השאלות.

בכל אופן, הסיבה שהוא שלח לי זאת, כי הוא רצה – עכ"פ כך הוא כתב אלי – נשמח מאוד אם הרב שליט"א יוכל להידרש לסוגיא בקצרה, ולכתוב לנו את דעתו דעת תורה בנושא. בטוחני כי דעתו של הרב שליט"א בנושא, תוכל להביא בס"ד תועלת רבה לכל העוסקים בעניין.

*

הישועה' להציב אנטנות על גג בית החולים, בעד סכום עתק שתקבל על כך הנהלת בית החולים. אך מששמע מרן הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר זצ"ל על ההצעה, הוא התערב והורה שלא לקבל אותה בשום פנים ואופן.

כך גם העיד הגרמ"ש קליין על עצמו, שבזמנו ביקשו חברות הסלולר להציב אנטנות על גג בית המדרש ובית ההוראה שבראשותו בשכונת 'אור החיים' בתמורה לסכום חדשי גדול, אך הוא סירב לכך באופן נחרץ בשל החשש לפגיעה כלשהי בדיירי הבניינים והמוסדות הסמוכים.

הוא מביא בהמשך, את מה שהוא – הגרמ"ש קליין – כתב בתשובתו בזה"ל, "מאחר שעצם הצבת האנטנות, גורמות חרדות לתושבים הסמוכים להם, אף אם נאמר שהחרדות אינם מוצדקות. אפילו אם הדבר אינו מסוכן, אבל לאנשים ישנן חרדות, הם נבהלים מכך. דבר זה לכשעצמו, הוא כבר מזיק. ישנו פחד לאנשים. אפילו על הצד, שהדבר אינו מסוכן. אבל כנראה, שזה כן מוצדק. לצערינו. ולא רק סתם מוצדק, אלא מוצדק ביותר.

לצערינו, כיום – צריכים לדעת כלל – עושים כל מיני סקרים ומחקרים. אבל מי שיודע, יודע. למשל, תוך כדי שדיברתי פעם עם רופא אחד, דוקטור חשוב, שאלתי לו, אם אפשר לסמוך על מה שישנו מחקר האומר כך וכך? הוא ענה לי, תלוי מי הזמין את המחקר?...

מי שהזמין, הוא 'מכתיב' את התוצאה מראש, כדי שיגיעו אל התוצאות כפי שהוא רוצה. כי הוא שילם על כך טבין ותקילין. זהו ה'מחקר'... הם בעצמם יודעים זאת.

מ"מ עצם החרדות, הם נזק לשכנים הסמוכים, ובודאי עוברים על מצות עשה דאורייתא של ואהבת לרעך כמוך.

על כן יש לכל מוסד ציבורי, או לכל מקום שהוא סמוך לבנייני מגורים, להימנע מהצבת אנטנות סלולריות, הגורמים חרדות לכל השכנים.

וראוי לכל הממונים על הציבור, להתריע על כך שלא להציב אנטנות בסמיכות לבנייני מגורים, שלא לגרום נזקים גופניים או נפשיים לתושבים הסמוכים.

שערי יצחק – השיעור השבועי

תשובת מרן שליט"א: זאת לא כתבו. אם היה ודאי נזק בדבר, אזי אתם צודקים. אבל כנראה שזה לא עד כדי כך. לפעול בצורה קשה, אבל לא לקחת זאת עד כדי כך, לעביד איניש דינא לנפשיה.

המשך השאלה מהקהל: אבל כשמנתקים אותם, לא מזיקים להם, רק מנתקים את החיבור לחשמל. תשובת מרן שליט"א: א"כ זה לא מזיק. בטח שניתן להתחכם ולפעול. הרשות נתונה.

עניין הוצאת עין הרע בעופרת, לא היה ולא נברא בק"ק תימן יע"א. וכן סגולת ר' מתיא בן חרש.

כעת, עניין נוסף.

הראו לי, בעניין הוצאת עין הרע בעופרת – מי שמכיר זאת, מבשלים – מרתיחים, את העופרת ורואים בתוכה עיניים, זהו דבר נפוץ מעט כיום – התפלאתי לראות [מה שמובא בגליון עומק הפשט מס' 84] שכתבו כי זהו, מנהג התימנים. בעבר, בפולין ובהונגריה היו האשכנזים עושים את הוצאת עין הרע, באמצעות שעה. אולם כאן בארץ ישראל, התחילו כולם לעשות זאת בעופרת, כמנהג התימנים. ויש גם שעושים באמצעות בדיל.

ראיתי זאת, וחשכו עיני. עופרת? לא שמענו ולא ראינו. חיפשנו, שאלנו, ולא מצאנו. המה ראו, כן תמהו.

הערה מהקהל: שמעתי שהרב כדורי זצ"ל היה עושה זאת.

תגובת מרן שליט"א: הוא לא תימני. הוא בבלי. אנחנו מדברים על התימנים.

עד"ז בספר סגולות אברהם – אוצר הסגולות [דף רכ"ז] כתב בזה"ל, שופכים עופרת. בעדת התימנים נוהגים ששופכים את העופרת בתוך רודא ומים ומלח.

שמעתם? יש לתימנים בזה 'נוסח מיוחד'. שופכים את העופרת, לתוך רודא, דהיינו שדאב, ומים ומלח.

צריכים לדעת, כי הכל זהו שקר וכזב, או טעות גמור. עכ"פ לא היה ולא נברא. עניין העופרת בא מאירופה, כמדומה מארץ הונגריה, ראיתי כבר מאמרים על כך, והתברר שהדבר בא אליהם מן הגויים שם, מאומות העולם. האם הדבר מותר, או אסור, זאת שאלה נוספת.

כתבתי ושלחתי לו בס"ד מכתב תשובה – ואינני יודע האם הוא פורסם, או שלא פורסם – בזה"ל, לק"י, ערב שבת-קודש חיי שרה כ"א מרחשון ה'תשפ"ה, ב'של"ו.

למעכ"ת הרה"ג יצחק סילמן שליט"א פה עיה"ק בני-ברק ת"ו.

נדרשתי לאשר שאלת ממני בעניי לחוות דעתי הקצרה בקצרה בכתב, אודות הצבת אנטנות סלולריות בקרבת בנייני מגורים ומוסדות חינוך, מלבד הבאת העניין בשיעור לפני הציבור לפרסומי מלתא, וצירפת מה שכתבו בזה גדולי וגאוני עירנו שליט"א בשפה ברורה, שצריך לפעול למנוע הצבתן, ולפעול לסילוקן מחמת הסכנות הקשות הנובעות מהקרינה שלהן.

והגם שאין צריך לדידי, מכל-מקום גם אני הקטן מצטרף עמהם ואומר דלית דין צריך ב'שש. הדבר הוא פשוט.

כי אף שחששות הסכנה לא הוכחו בבירור גמור לעת עתה, מכל-מקום חמירא סכנתא מאיסורא, והתורה אמרה ונשמרתם מאד לנפשותיכם, וכתוב נמי השמר לך ושמור נפשך מאד, ורבים מהפוסקים סוברים שאפילו בספק ספיקא צריך להחמיר בסכנות, כיעויין בדברי הרדב"ז (המצורפים בסוף תשובת מרן הבית יוסף אשר בשו"ת אבקת רוכל סימן רי"ג ד"ה איכא) ופרי מגדים (אורח-חיים סימן ד' באשל אברהם סק"ב, ובמשבצות סוף סימן קע"ג) ושו"ת שואל ומשיב תניינא (חלק ג' סימן קי"ח ד"ה והנה) ושו"ת יבי"א (חלק א' יורה-דעה סימן ט' מאות ח'), ובהערה שבשולי הדף שם) ועוד.

כל-שכן שעלול להתברר בעתיד כי זוהי סכנה ודאית רחמנא ליצלן חס ושלום, ואי אפשר להחזיר נפש אחת מישראל לעולם, כדאשכחן לעניין מילה בשלחן ערוך יורה-דעה סימן רס"ג סוף סעיף א'. אם ישנה שאלה בברית, כי יש סכנת נפשות, עדיף לדחות את הברית.

על כן חזקו ואמצו, וחפץ י"י בידכם יצלח.

כעתירת הצב"י יצחק בכמהר"נ רצאבי יע"ו.

שאלה מהקהל: מותר להזיק לחלק הממוני שלהם? לנתק אותם מהשורש?

חושבני, עכ"פ אולי, כי נתפסו פה לתימנים, בכדי להכשיר את השרץ. דהיינו, כי אם התימנים עושים זאת, בטח יש להם על מה לסמוך. כי ישנם גדולים רבים, כגון הגריש"א זצ"ל, אשר הביעו דעתם נגד זה, ואמרו שהדבר אסור.

הגר"ח קניבסקי זצ"ל, נסתפק בדבר. כמובא בספר אריה שאג [ענייני סכנה וכדומה, דף תש"ח] בזה"ל, שאלה. יש בירושלם אנשים המוציאים עין הרע על ידי עופרת, האם זה מותר ומועיל בכלל. והוא ענה, תשובה. צ"ע אם מותר, דדמי למעשה האמורי.

ישנם כאלה שאמרו בצורה נחרצת, שהדבר הוא אסור. וישנם גדולים, ג"כ מהאשכנזים, שהתירו.

כנראה, שהם רכבו על התימנים. הרי ישנם תימנים בארץ ישראל, כבר משנת התרמ"ב, וסימניך אמרתי אעלה בתמ"ר, בודאי אינני יכול לומר שאין תימנים כאלה – יחדשים מקרוב באו – אשר למדו את המקצוע, ועושים את זה, ובעת נתפסו לומר שהתימנים עושים זאת. ברם, הדבר לא היה אצלינו במקור, בארץ תימן. מה שעושים אצל התימנים בעניין עין הרע, זהו תְּדוּעָה [עיין שלחן ערוך המקוצר סימן קמ"ח סעיף י"א, ושערי יצחק מוצש"ק פינחס התשפ"א]. זהו לחש לעין הרע. זה נכון ומקובל. וכן דברים אחרים, כגון שדאב וכו'. ישנן סגולות לעין הרע. אבל עופרת, מאן דכר שמיה. השימוש בעופרת בכלל, היה קיים, אבל קצת נדיר. יש תכשיטים שהיו עושים מבדיל ומעופרת. או הלחימו בעופרת כלים שהיו צריכים תיקון.

שאלה מהקהל: וכי לא היו כוחלים את העיניים? תשובת מרן שליט"א: זהו משהו אחר. היכחול זה לא עופרת. זאת מין אבן שחורה מיוחדת.

מישהו טען לי, אבל כתוב כי זהו 'מנהג התימנים'? ענית לי, וכי אינך יודע שישנם תימנים מזוייפים? יש תימנים כיום שמדברים אידיש, אז מה? בשביל זה, תגיע למסקנא שדיברו בתימן אידיש? יכול להיות אמנם שישנם כאלה, אבל זה לא היה במקור. זה מה שחשוב בנ"ד.

במלים אחרות, שלא יתפסו להכשיר זאת, ויתלו את זה בָּנו, כי הדבר לא היה ולא נברא. ואם ישנן

חששות הלכתיים, צריכים לברר אותם, האם הדבר מותר או אסור. אבל, לא לבוא ולהגיד שהתימנים עשו זאת, בתורת סימן שהדבר כשר. עד כאן תחום שבת.

והאמת היא, כי לגבי העניינים הללו, גם אצלינו כגון דא זה לא בטוח. ישנם דברים, שלמדו מאומות העולם. לא ניכנס כעת, אל הפרטים האלה. מי שיודע, מי שמכיר את הסבתות, לילד שנשרה לו שן, היו אומרות לו שיזרוק אותה אל השמש. הדבר הזה חשוד מאד. וכו' וכו'. הערנו על כך בס"ד כבר בש"ע המקוצר סימן קמ"ו סוף סעיף ב'.

שאלה מהקהל: הרה"ג יעקב פיישר זצ"ל מירושלם עיקו"ת היה שולח היכן לעשות זאת.

תשובת מרן שליט"א: בסדר. הוא אחז, שהדבר מותר. כי אצלם – אצל חלק מן האשכנזים – אכן הדבר מצוי. העניין הוא, שישנם תימנים בדורנו אשר למדו זאת מהם.

*

נזכרתי ג"כ שראיתי בעבר כי המקור לסגולת ר' מתניא בן חרש, זה משהו עם הרבה גרות, ומזמורי תהלים וכו', המקור לכך הוא מהתימנים. וגם זו בדותא.

דברים לרגל השמחה במעמד הכתרת רבנים חדשים לבית ההוראה פעולת צדיק. יראת שמים, סייעתא דשמיא הנצרכת לכל מורה-הוראה. קסם על שפתי מלך. להשגיח שיהיה השרטוט בס"ת ובמגילות, בעל חריץ, ואם לאו הם פסולים. ארדי, צ"ל חסר יו"ד. מקצת שבחי הרבנים שליט"א ומעלותיהם.

ברוך ה', נעבוד לעניין הכתרת רבני בית ההוראה החדשים.

ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, זמרי למלכך בת ציון כתבו במודעא, ב"ה שהגיענו לשלב הזה, השנה זה 220 שנה לאסיפתו לבית עולמו של גאון עוזנו ותפארתנו מהרי"ץ זיע"א, ב"ה שיש בית הוראה על שמו, אני אמרתי לרבנים כי בית ההוראה איננו שלי, בית ההוראה הוא על שם מהרי"ץ, מי שהולך בדרך של מהרי"ץ, הוא שייך לבית ההוראה הזה, אשר הולך לפי מסורת אבותינו הקדושים. מהרי"ץ הוא מאיר דרכינו, זהו השורש והיסוד.

שערי יצחק – השיעור השבועי

גם צריך לפרסם ולעורר את הרבים, שכל הבא להזמין ספר תורה מזוזה ומגילה, וכן מי שכבר קנה, יתן דעתו להבחין בשרטוט אם הוא נעשה כדת וכדין. כי בלא תשומת-לב מיוחדת, לא ירגיש בכך.

אפילו אלה אשר מכירים את מלאכת השרטוט, נכשלים בזה. זכורני ת"ח אחד שהוא בעצמו היה בעבר משרטט – הרי פעם השרטוט היה בפני עצמו – וכעת ראיתו שהוא כותב ספר תורה. שאלתי אותו, אבל היכן השרטוט? והוא מיד ענה שהנה, יש שרטוט. אמרתי לו, תסתכל היטב, זה לא שרטוט. זה קו בעלמא. אין שום חריץ.

הדבר מטעה מאד את העין. הרי הם עושים אמנם מראש שרטוט, היה שרטוט, אבל בזמן הכתיבה הוא כבר לא קיים, כי בסוף שמים על זה פרס, השוקל 200 קילו, אשר מחליק את העור, ואז השרטוט נדחק ונעלם. בפועל, בשעת הכתיבה, כבר אין שרטוט. לכל הפחות, שיהיה שרטוט אז אפילו משהו, שיהיה ניתן להרגיש אותו במשמוש. אבל אין גם את זה.

אמנם ישנם כאלה שכן, שמא אחר שעוררנו על כך, הם קצת התאמצו שבכל זאת יהיה. אם הדבר כך, אין הכי נמי. אבל לא מספיק לבדוק במקום אחד, צריכים לבדוק זאת בכמה וכמה מקומות, ובכל היריעות, לראות כי אכן הדבר כך. בכל אופן, אותו חכם לא הבחין בכלל, כיון שרואים קו, נשאר צבע הקו. אבל בעצם זהו רק סימן שהיה היה פה שרטוט לשעבר.

ובפרט נחוץ להתריע על כך תכף ומיד, כי לא נדע מה ילד יום. ואם לא נמקה כעת בזה, יוסיפו למחר פרצות, כפי אשר יעלה ברעיונם ובדמיונם, ואז חס ושלום לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות (עיין בראשית י"א, ו'). וכבר התרעתי על כך ברבים, בשערי יצחק שיעורי מוצאי שבתות קודש בחקתי ובהעלתך בשנתנו זאת התשע"ז בשכ"ז.

כך לגבי הנושא הזה.

דרך אגב, לגבי תיבת 'ארדי', חסר או מלא, בעשרת בני המן, ידידנו הרה"ג יהודה עדס הי"ז – מי שאנחנו מדברים לגביו בעניין כתר בן אשר – אמר לי כי הוא בדק את הנושא הזה, וראה דבר

דרך אגב, בפרט כיון שהשנה היגענו ל-220 שנה, שזהו זמן עגול, הנני מציע לעשות הילולות למהרי"ץ בכל מקום ומקום. מלבד מה שאנחנו עושים. הרב ניר טיירי הי"ו דיבר ופעל על שבת קודש ברכסים, כי זה יוצא השנה בשב"ק, ויש גם את נתיבות מהרי"ץ של חתני הרב יאיר תאם נר"ו והרב חיים לוי שליט"א שיעשו בעז"ה הילולא. אבל הרי לא יגיעו לשם מכל הארץ. ע"כ אני מציע, כי בכל עיר ועיר וכו' אפשר לעשות הילולא, כל אחד יעשה במקומו, לעסוק בתורה של מהרי"ץ לקראת כ"ח ניסן. חשוב מאד לעורר זאת, ולהתכונן לכך מבעוד מועד.

ישנם דברים רבים, הוראות ופסקים אשר קשורים אלינו [התימנים] יותר באופן פרטי. לקראת פורים, מגילת אסתר, לצערינו בשנים האחרונות מופצים מגילות, מלבד ספרי תורה, שהשרטוט אינו נעשה בחריץ או בגומא. וישנם תלמידי חכמים, שלפי מיטב הבנתי, לא העמיקו מספיק בנושא הזה, והורו לקולא.

בעניין השרטוט, כשמו כן הוא, צריכים להתעמק, צריך להיות עמוק, שיהיה גומא. נראה לי כי הם לקחו את העניין בצורה שטחית, לפי כל מה שראיתי ושמעתי. ולצערינו, נעשית בזה עולה גדולה. כי בכל הדורות, עשו את השרטוט בצורה הזאת, שיהיה חריץ או גומא. אולם כיום, פרצו גדר בנושא הזה, ומופצים בציבור הרבה ס"ת ומגילות, ולפעמים אפילו קוראים בהם בציבור, אשר זה פסול, ולא יוצאים בכך ידי חובתם, והברכות לבטלה.

כתבנו על כך בס"ד בזמנו, תשובה ארוכה שפורסמה בקובץ דברי חפץ [חלק ז', עמ' ס"ט] לגבי הנושא הזה. והבאנו שם במסקנא [בדף ק"ל] בזה"ל, עניין השרטוט הוא הלכה למשה מסיני, וכבר היה כן בלוחות הברית [ונמסר לאדם הראשון מפי הקב"ה אליבא דהתוספות], מי יהיו להקל ראשו להיכנס לספק ולעשות לכתחילה להיפך וכו'.

ואפילו לעניין די'עבד, אי נמי לגבי שעת הדוחק, יש לדון משום מגדר מילתא, שלא לפרוץ חס ושלום גדר, במסורת המקובלת והמוסכמת בידינו מדורי דורות וכו'.

ולהבחין בכך, ע"כ איני רוצה לענות. אבל אני מבקש מתלמידי חכמים, אברכים וכו', שישבו על המדוכה, לגבי הנושא הזה.

וכמו־כן, לגבי הנושא של נר יום טוב. וכן בעניין מניין השנים לשטרות, כי ג"כ ישנם כאלה שמתנגדים לכך. ושוב הפעם, עם נימוקים שאינם מתקבלים. אבל חושבני, שצריכים להשיב. כי בדור שלנו רבה השטחיות. ויש קוראים שיאמינו להם מן הסתם.

מי שחושב כי הוא מתאים לזה, אנא יודיעני, ואמסור לו מה שידוע לי, ובשם ה' נעשה ונצליח. הנה שכרו אתו, ופעולתו לפניו.

בזמנו היה את העניין של פת הבאה בכיסנין, ב"ה ידידנו הרה"ג דוד דהרי הי"ו ישב על הנושא, וב"ה שהוא פירסם זאת בדברי חפץ. וכן בעניין מראה חום, הרה"ג דוד מחפור הי"ו. יישר חיליה לאורייתא.

אינני אומר חלילה שצריכים להצדיק אותי. אני מדבר בפרט על רבני בית ההוראה פעולת צדיק, אבל לאו דוקא אליהם. כל מי שידוע ספר, שישב וילבן את הנושא הזה, בפרט מי שהדבר אצלו חדש. כי אצלי, קשה למיגמר בעתיקא. כדאי לשבת על המדוכה, וללבן ולברר את הנושא הזה. ולא לחפש להצדיק אותי, לא לעשות לדברי סניגרון, אלא לברר את הנושא הדק היטב בלי שום נגיעות, ולכתוב ולפרסם את המסקנות.

כך לגבי הנושאים הללו ודומיהם, באופן כללי. כפי שאמרנו, ב"ה זכינו שמצטרפים כעת לבית ההוראה ע"ש מהרי"ץ עוד כמה תלמידי חכמים. וכמו שאמרנו כי הם יענו לפי המסורת שלנו, עפ"י מסורת אבותינו. זהו דבר שלצערינו חסר, אנשים שידעו. נאמר בפסוק [דברים ט"ז, י"ח] שפטים וְשֹׁטְרִים תִּתֵּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ, אֲשֶׁר יִי אֱלֹהֶיךָ נִתֵּן לָךְ לְשֹׁבְטֶיךָ. לכל שבט ושבט, יש לו את השופטים שלו. אי אפשר לשאול שופטים של שבט אחר.

*

ברצוני להדגיש כמה דברים, הקשורים לעניין של מורי הוראה.

כל מי שעוסק בהוראה, אשריו ואשרי חלקו. מצד אחד זאת ברכה גדולה בקרב הארץ, זיכוי הרבים

מעניין. בספרי התיגאן, שכותבים בהם את מגילת אסתר, מצוי יותר שכתבו 'ארדי' חסר. ובתכאליל (אותם שהכלילו בהם את העתקת מגילת אסתר), מצוי יותר שכתבו 'ארדי' מלא. זהו דבר נפוץ.

מתברר כי סופרי התיגאן, הם הדייקנים והמומחים. עיקר מלאכתם דורשת חכמה יתירה. אולם רואים כי בעבר היו בזה חילוקי דעות, ובפרט שתיבת 'אריסי' מלא, ותיבת 'ארדי' חסר, שורה אחרי שורה, במקביל, הדבר מבלבל. יכול להיות, והכי מסתברא, שלפי המסורת הבבלית, זה אכן היה 'ארדי' מלא, ובשביל זה ישנה מסורת מסוימת אצלינו כך. אבל לאידך גיסא ישנה 'מסרה', האומרת בהדיא כי זה חסר. וזהו העיקר.

בתכאליל – ככה הבנתי כעת בס"ד – התפלאתי בעבר למה לפעמים בתכאליל ישנם דברים, נגד התיגאן? עשו עכ"פ חלק מהם, שואים נעים כגון עת לחננה. כהררי אל. המשרתים את פני המלך אחשורוש. איך זה? התשובה היא, כי הסופרים שלהם כתבו, כפי המסורת הישנה שנשארה להם בפה, המסורת הבבלית, שהיא איננה מדוייקת. בכמה מקומות. ברם ספרי התיגאן, הם אשר יש להם את המסורת הטבריינית, שהיא המדוייקת. ומהרי"ץ קבע כפי שיטתם, שהיא הנכונה. לא להיגרר אחרי המוך העם. הפלא ופלא.

הר"י עדס אומר, כי הדבר מצוי גם בארצות האחרות. כי אצל האשכנזים, רואים כי בס"ת שלהם כתבו את המסורת הנכונה, כמו הרמב"ם, אחרי שגדוליהם הסכימו שזהו העיקר. ובחומשים, נשאר מה שהיה בעבר. א"כ המסורת העיקרית, תלמידי החכמים הדייקנים, ההוראה היתה כך, רק שאח"כ עשו מה שהם רגילים. בזכותו נפתר לנו העניין הזה, להבין את שורש הדבר.

*

בכל אופן, הנני מבקש לגבי עניין השרטוט, כיון שכמה תלמידי חכמים פירסמו מאמרים ותשובות בעניין הזה, וכפי שאמרת, לפי מיטב ידיעתי המאמרים הללו מאד שטחיים, לקחו את הדברים 'מלמעלה', עכ"פ חלקם. לי אין פנאי להתעסק בכך, להתחיל לענות להם. ויש עוד שיקולים אחרים, לא רק זה, כגון שיש הרגשה כי רואים קצת נגיעות אישיות, מבין השיטין אפשר להבין

למחר תקף ליה עלמא. היה ניכר כי הוא נחלש מאד, כבר הולך למות בשב"ק. מה עושים? אתו לקמיה דרבא. באו לפני רבא, לשאול אותו. והוא מצא רעיון.

אמר להו, זילו אמרו ליה, ליקניה ניהלה לההוא דוכתא דיתב ביה גיטא, ותיזיל איהי ותיחוד ותפתח ותחזיק ביה. דתנן, נעל גדר פרץ כל שהוא, הרי זו חזקה.

תגידו לו, שהוא יקנה לה – לאשתו – חדר, נעל גדר ופרץ זה יהיה חזקה, נחשב שלה, הגט נמצא בחדר והיא תנעל את הדלת, ועיי"כ היא תחזיק בזה. הדבר נקרא שהיא קיבלה את הגט בשבת, בלי לנגוע בו. אפילו בלי למסור אותו מידו לידה, היא קיבלה את הגט ממנו, קנתה אותו ב'חזקה'.

אמר ליה רב עליש לרבא – הרי הדין – מה שקנתה אשה קנה בעלה. א"כ מה הדבר יעזור?

איכסיף. רבא התבייש, כי הוא טעה. פסק לא נכון. לסוף איגלי מילתא דארוסה הואי. בסוף התברר, שהיא היתה עדיין רק ארוסה. היא לא היתה נשואה. וא"כ בעלה לא קונה את מה שהיא קנתה. מציינים שם בהערה [62], וראה כעין זה גם בבבא מציעא דף צ"ז ע"א.

*

מאידיך, אם ח"ו חלה טעות, צריך להודות על האמת. לא לסמוך ולומר שמהשמים בודאי סייעוהו לפסוק נכון. האדם יראה לעינים. לא לחפש סניגרון שקרי, ולגנוב דעת הבריות. אדרבה, הרואים והשומעים מרגישים בהתחכמות ובהתפתלות. כשיראו שהוא אמיתי, יעריכו אותו יותר. איש אמת.

מי שיראה בשו"ת פעולת צדיק למהרי"ץ [ח"א סימן ס"ה בד"ה אתין] לגבי שאלה חמורה שהשיבו הבית דין בדיני גטין, נרתעתי לאחור, מה זה ועל מה זה פסקנו להיתר וכו' גם מורינו השיב להם שטעה יעושיב. והמעייין ימצא שיכל להתחכם ולומר שכך על דעת הרמב"ם, אבל הוא כתב את האמת שראוי להחמיר וכו' ואכמ"ל.

*

דבר נוסף. ישנו סיפור על הנודע ביהודה [הובא בקובץ כתר תורה ח"א דף נ"ו בזה"ל], מעשה שהיה, כאשר קיבל בעל ה"נודע ביהודה" את

עצום וכו'. אולם מצד שני, עליו לדעת כי גיהנם פתוחה מתחתיו. פוסק שאלות, וישנם דברים חמורים מאד, וצריך סייעתא דשמיא.

א"כ הדבר הראשון, נחוצה יראת שמים. מספרים על החתם סופר, שהוא נתן תעודות הוראה, וישנם כאלה שהוא לא נתן להם. לא רצה לתת היתר הוראה. התפלאו, למה לא? ענה החת"ס, ראיתי שהוא לא נישק את המזוזה כאשר הוא נכנס. או אחד שהלך ברחוב, ראה סכך ודרך עליו. אין לו יראת שמים, איך אתן לו שיפסוק שאלות? חסרה לו יראת שמים. כמובן זאת סייעתא דשמיא, שהאדם לא יאמר על טמא – טהור, או על טהור – טמא וכו'.

בעניין מורי הוראה, ידוע מה שהגר"א אומר [בביאורו לספר משלי], לגבי הפסוק [משלי ט"ז, י'] קָסָם עַל שְׁפָתַי מֶלֶךְ, בְּמִשְׁפַּט לֹא יִמְעַל פִּי. כי לפעמים ישנו מצב שהת"ח פוסק לא נכון, טעה רח"ל, אבל מן השמים מסייעים אותו שיפסוק נכון. דהיינו, העובדא היתה אחרת, ולפי המציאות, זה כן נכון. הוא אמנם לא ידע, אבל בכל זאת הוא פסק נכון. מן השמים סייעו אותו, למרות שהוא לא ידע את הדבר הזה, כי מה שיצא מפיו זהו 'קסם על שפתי מלך'. מאן מלכי? רבנן.

וזה לשון הגר"א שם, הדיבור של-מלך, הוא כמו קסם. אף שמרמים אותו – שואלים אותו בסילוף, בשקר, רוצים להוציא ממנו איזה פסק, והוא נותן תשובה – יקרה ה' דבר בפיו, שיהא משפטו אמת. וזהו ש'במשפט לא ימעל פיו'.

והעניין, מאן מלכי רבנן, ששפתותיהם כמו קסם, אף שיטעו לפי השאלה, מכל מקום 'במשפט לא ימעל פיו', כלומר בדין עצמו לא יטעו, כי בסוף יתגלה שלא כן היה המעשה. כמ"ש בגטין [דף ע"ז ע"ב], ההוא שכיב מרע וכו', איכסיף וכו', לסוף אגלי וכו'.

כתוב שם כך, ההוא שכיב מרע, דכתב לה גיטא לדביתיהו בהדי פניא דמעלי שבתא, ולא הספיק למיתביה לה. היה שכיב מרע שכתב גט לאשתו בערב שבת – כיון שהוא ראה כי הוא הולך למות, והוא לא רצה שהיא תיפול לפני היבם – אבל לא הספיקו למסור לה את הגט. נכנסה השבת, ובשבת הגט הוא מוקצה, אי אפשר לקחת אותו.

הרבנות בעיר פראג. כבר מזמן היו לתלמידי רבי יונתן איבשיץ ז"ל הקפדה על הנב"י. שהרי במחלוקתם עם הגר"י יעקב עמדין ז"ל, עשה הנוב"י רק פשרה.

כידוע היתה מחלוקת גדולה – מספר שנים לפני כן – עם היעב"ץ. כידוע, היעב"ץ נלחם נגד הגר"י איבשיץ. והנודע ביהודה, לא הצדיק את הגר"י איבשיץ, אלא עשה פשרה. אפילו על כך, הם הקפידו.

ותלמידי רבי יונתן ז"ל רצו להראות להנוב"י מי היה רבי יונתן ז"ל וכמה גדול כוחו, ולכן הכינו עבורו שאלה חמורה מאד. שבאיזה צד שיפסוק, יש להקשות עליו כמה קושיות גדולות.

הם רצו להראות לו, מי זה הגר"י איבשיץ. אם אתה כאן הרב, אנחנו נראה לך מי אנחנו, התלמידים של הגר"י איבשיץ, ואז תבין מיהו הגר"י איבשיץ. מה עשו? הכינו לו שאלה מסובכת, שמה שהוא יענה עליה, יהיה על כך קושיות ופירכות.

והתלמידים היו מוכנים להקשות על פסקו של בעל הנוב"י בבקיאות וחריופות, ובוזה יראה הנוב"י כמה גדול היה רבם, שהרי כל מה שלמדו קיבלו מרבם.

ולכן בשבוע הראשון שהיה הנוב"י בפראג, שלחו התלמידים איזה יהודי עם שאלה זו החמורה. וכאשר שמע הנוב"י השאלה, חשך עולמו בעדו. שהרי באיזה צד שיפסוק, אפשר לחלוק עליו. והוא עדיין בשבוע הראשון שלו.

מה אענה? הוא הרגיש, שהם מחפשים 'לתפוס' אותו. אם אגיד אחרת, יטענו כך וכך. ואם אגיד כך, יטענו כך. מה שאגיד, יחלקו עלי.

אולם מיד הביין, שזו לא שאלה אמיתית. בס"ד הוא קלט, כי הם המציאו שאלה. עשו לו 'היכי תמצ'י, אשר לא היה ולא נברא.

כעת תשמעו איזו חכמה.

והשיב לשואל, שבאמת אין שום אדם בעולם שיוכל לפסוק שאלה בתורה לאמיתה של-תורה (שהרי התורה 'ארוכה מארץ מדה, ורחבה מני-ים'). ישנם כמה צדדים, וכמה שיטות. איך אפשר להכריע?

אבל הקב"ה נותן סייעתא דשמיא למורה הוראה בשעת השאלה, שיוכל לפסוק את הדבר

לאמיתו. לפסוק שאלה, זה לא 'לדעת', אלא צריך סייעתא דשמיא בכדי לפסוק. והחונן לאדם דעת, נותן למורה הוראה, הדעת הרחבה הדרוש כדי לפסוק לאמיתה.

אולם כל זה, הוא רק אם השאלה היא אמיתית, ונוגעת למעשה, דאז נותן הקב"ה סייעתא דשמיא. אבל אם אינה נוגעת למעשה, אלא סתם שאלה, אז אין נותנים שום ס"ד. וכיון שהשאלה שלכם אינה נוגעת למעשה, א"כ אינני יכול לפסוק, שאין לי ס"ד בזה. לכן אין לי מה לענות על השאלה.

וישנם עוד כהנה וכהנה דברים נחוצים, ואכ"מ.

*

זכורני מלפני שנים רבות, כי חכם אחד רצה להמחיש את הדבר, להוכיח את זאת.

מדברים לגבי תלמידים העוסקים ביורה דעה, איסור והיתר. לומדים הלכות בשר וחלב ותערובות. הרב אשר עסק איתם, שאל את אחד מהם, מה הדין במקרה כזה וכזה? הוא ענה לו – כך נניח – אסור. שאל אותו, מנין לך. ענה, כתוב בש"ך. אמר לו הרב, אין זו כוונת הש"ך. הש"ך התכוון שמותר. הפשט בש"ך הוא אינו כך.

תסתכל טוב במלים, ותראה זאת. אז הוא ראה, עיין, עד שהבין כי אכן הוא פסק לא נכון. אמר לו, הרב, תשמע, עכשיו כב' שואל אותי שאלה, טעיתי. אבל ישנם רבנים שהם כבר עונים על שאלות. אני כעת עדין לומד. אבל אני בטוח כי ישנם הרבה ת"ח שהם כבר פוסקים הלכה למעשה, והם הבינו בטעות כמוני. ענה לו הרב, לא.

והוא הוכיח לו זאת, כאשר הגיע לשם א' הרבנים מורי ההוראה, ניגש אליו אותו התלמיד ושאל, מה הדין בכך וכך. הוא ענה לו נכון, אך התלמיד התחכם ושאל אותו, הרי מפורש בש"ך בהיפך. הוא עיין והשתומם, כי חשב שטעה. ואז הוא אמר לו את הפירוש האמיתי וכו'.

העיקר שברצוני להגיד, כי לפסוק שאלות, ברוך ה' אשריהם ישראל, ישנם כאן ת"ח משכמם ומעלה שמצטרפים לבית הוראה, אנשי מדות, לא העיקר רק לדעת את התורה, אלא גם אנשים עם יראת שמים, וגם להביין את כל הצדדים.

*

שערי יצחק – השיעור השבועי

רצה לקבל עליו, קצת אילצנו אותו כמעט בעל כרחו.

ישנם רבנים, אשר אינם רוצים לענות על שאלות. הם טוענים, אני מפחד לענות. ברם, מה אתה רוצה? שיענו אלו שאינם מפחדים? מי שאין לו פחד? ההיפך, מי שמפחד לענות, הוא המתאים.

הרב אושרי הי"ו, הוא בעצמו ת"ח גדול, ובכל זאת הוא שואל אותי שאלות, למרות שבעצם הוא יודע, מסביב, רק אולי הוא רוצה וצריך עוד איזו תמיכה, אולי אחדש לו משהו. אבל ב"ה, ירבו כמותו בישראל. מעיין המתגבר.

ומי שעומד מאחורי כל המינויים והמעמד החשוב הזה, הוא ידידנו הרה"ג אביחי שרעבי הי"ו, ממודיעין עילית ת"ו, אשר ב"ה הוא בונה מנהל ומנווט את כל הדברים בחכמה ובתבונה, וירבו כמותו בישראל. אשריך שאתה פועל גם בזה. השם ברוך הוא יזכה אותך, להוסיף כהנה וכהנה, ולהגדיל תורה ולהאדירה, להרבות פעלים לתורה וליראת שמים, אבי"ר.

ראשון בקודש, בני הרה"ג ישראל הי"ו, מהעיר נתיבות ת"ו. ב"ה שהוא מילא כריסו מהש"ס והפוסקים. עליו אני קורא את הפסוק, ישראל אשר בך אתפאר. אמנם אל תחשבו, הוא כבר כמה שנים בורח מכך, אבל עכשיו כנראה חזקה עליו הדרישה, עד שהוא נכנס אל הנושא הזה. ככה הוא רצה להשתמש, אבל הציבור צריך את זה, וב"ה שהוא ניאות לקבל עליו את העול. כל מי שמכיר אותו, הוא ב"ה קולע אל השערה ולא יחטיא, נחית לעומקא דדינא, להבין דבר לאשורו. ירבו כמותו בישראל.

כמו כן, ידידנו הרה"ג דוד צפירה הי"ו, שאני מכיר אותו כבר שנים על גבי שנים, ב"ה שהוא למדן, אני זוכר אותו עוד מהיותו בחור ישיבה. השבוע היו ביום שלישי, ארבעה עשר אברכים, ממקומות שונים בארץ, שנתתי להם סמיכה להוראה לענייני מראות הדמים, והרה"ג דוד צפירה הוא אחד מהם. כנראה הזמן שנקבע, שיהיה עכשיו, היא בגלל שחיכו לזה. שאל אותי ידידנו הרב הגאון גלעד חסיד הי"ו שנמצא ג"כ כעת עמנו פה, ואמרתי עליו כי הוא מהמצויינים והאריות שבחבורה. ירבו כמותו בישראל.

שלתם מעיר נתיבות ת"ו, מרביצי תורה ברבים. הרה"ג יצחק מסורי הי"ו, מעיר חיפה, ב"ה כמה שהוא צנוע עדין ונחבא אל הכלים וכו', הוא מלא וגדוש, ימה וקדמה וצפונה ונגבה. ועיניו צופיות על אפיקי מים, אין מים אלא תורה. עוסק גם בדיני ממונות, יושב בבתי דין. פעמים רבות הבאנו בשער"י מן ההערות המחכימות שלו על השיעורים שלנו, ב"ה הידיעות והמומחיות שלו רחבות מני ים, ירבו כמותו בישראל, אשריו ואשרי חלקו. כמובן אנחנו אומ' רק מקצת שבחם בפניהם.

והרביעי הוא ידידנו הרה"ג איתמר חיים אושרי הי"ו, מפעיי"ק בני ברק ת"ו. אשר ידיו רב לו בש"ס ובפוסקים וכו'. ב"ה הוא בקשר איתי בטלפון כל כמה ימים. בדרך כלל, השאלות שלו הן ממש חריפות ומיוחדות. למעשה, הוא לא צריך לשאול אותי, אבל בכל זאת אני שמח, כפי שאומרים, מן השאלות מחכימים גסכן. ב"ה הוא ראש כולל ברמת השרון, ת"ח משכמו ומעלה, וכן הרב של ביהכ"נ אור הנר, וגם את התפקיד הזה הוא לא

שובו בנים שובבי"ם

הודעה חשובה!

שיעור זה הוקלד עפ"י שמיעה בעיקר, נערך והגה לפי הבנת העורך. לאור האמור, בכל ספק או שאלה המתעוררת למעין בשיעור זה, יש לו לברר היטב את הדבר להלכה ולמעשה. אצל מרן שליט"א. הערות ותיקונים יתקבלו ברצון. פרטים בטלפון: 050-4140741